

Deze recent aangeplante hagen zorgen voor groene merktekens in het landschap.

© BART VLEESCHOUWERS

AGROFORESTRY, SYSTEEM MET VEEL MOGELIJKHEDEN

In *Management&Techniek* 22 van 19 november hadden we het al over een aantal interessante zaken die tijdens een studiereis in Noord-Frankrijk aan bod kwamen. In dit nummer willen we graag nog enkele bijkomende thema's behandelen. Agroforestry is immers een zeer veelzijdig gegeven met veel toepassingsmogelijkheden die voor land- en tuinbouwers soms interessante en vaak ongekende mogelijkheden bieden. – *Bart Vleeschouwers*

Tijdens de studiereis konden de deelnemers een zeer belangrijk voordeel van de aanplant van bomen en struiken aan den lijve ondervinden, namelijk de beschutting tegen winderosie. Op een perceel in de buurt van Beauvais, waar de tractorenfabriek van Massey Ferguson gevestigd is, demonstreert deze fabrikant geregeld zijn zwaar materieel. Het gevolg is dat de bodem op dit perceel helemaal kapot is en enorm gevoelig aan winderosie. Een lichte bries zorgde er al voor dat er serieuze stofwolken ontstonden. Het viel op dat de bomenrijen op het perceel deze stofwolken vrij efficiënt konden opvangen. Het is dus duidelijk dat bomen en struiken er in open gebieden voor kunnen zorgen dat er minder vruchtbare grond wegwaait. Het zijn immers de lichtste bodemdeeltjes die eerst zullen verdwijnen en het zijn net die die mee voor de bodemvruchtbaarheid moeten zorgen.

Een bomenrij of haag die parallel met de hoogtelijnen geplant staat op een helling kan daarnaast ook nog een belangrijke

bijdrage leveren in de bestrijding van de klassieke regenerosie. De grasstrook waarin de bomen geplant staan, heeft immers een sterk remmende werking op de snelheid en de kracht van afstromend regenwater en kan mee gespoelde bodemdeeltjes vasthouden. Men kan op sterke hellingen al na enkele jaren vast-

.....
Een positieve beleving van de open ruimte is belangrijk voor de burger.
 .....

stellen dat zich een talud begint te vormen ter hoogte van een bomenrij of een houtkant. Modderstromen zijn daarmee voor een belangrijk deel onmogelijk gemaakt.

Ook in de omgeving van Amiens, niet zo ver van de kust, zagen we een mooi voorbeeld van bomenrijen die als wind-

scherm werden aangeplant. Als je langs de A29-autoweg in de richting van Amiens rijdt, zie je boven op het plateau een hele reeks bomenrijen die loodrecht op de overheersende (westelijke) windrichting staan. Dit plateau wordt sterk blootgesteld aan de sterke zeewind. Daarnaast is de bodem hier erg rijk aan krijt en arm aan organische stof, en daardoor gevoelig aan winderosie. De groene schermen voorkomen dan dat er te veel stof op- en wegwaait. Voor Marcel Jeanson, de initiatiefnemer van dit agroforestryproject, is het belangrijkste voordeel van de windschermen echter dat ze ervoor zorgen dat bij de beregening van hun aardappelpercelen het water veel gelijkmatiger verdeeld wordt, wat een betere en vooral gelijkmatiger opbrengst met zich meebrengt. Aangezien irrigatiewater erg duur is, is het immers belangrijk om dit water zo efficiënt mogelijk in te zetten. Als de wind dan een gelijkmatige verdeling van de beregening onmogelijk maakt, zijn alle middelen goed om hier iets aan te doen.

De hagen bij boer Jeanson zijn intussen 15 jaar oud en beginnen wel een negatieve invloed te hebben op de percelen zelf (beschaduwing en vooral vochtonttrekking). Ze worden weliswaar elk jaar opgesnoeid tot 5 meter hoog om te vermijden dat ze hinderlijk zouden zijn voor het werk op het veld, maar de wortels trekken veel water weg in de onmiddellijke omgeving van de bomenrijen. Door regelmatig met een diepwoeler met één tand langs de rijen te rijden, kan dit voor een deel opgevangen worden. Het is wegens deze wortelconcurrentie ook belangrijk om alleen diepwortelende soorten aan te planten. Met sommige breedwortelende soorten vraag je om moeilijkheden op relatief korte termijn. Wat Marcel Jeanson ook opgemerkt heeft, is het feit dat het organischestofgehalte op zijn percelen na 15 jaar niet echt toegenomen was. De bladval van de bomen heeft bij hem geen effect gehad. Hierbij moet wel vermeld worden dat op andere plaatsen dat effect wel al vastgesteld werd. Misschien zorgt het hoge kalkgehalte van deze krijtgronden voor een versnelde afbraak van organische stof.

Hout als energiebron

In Ors, een gemeente in de omgeving van Maubeuge, produceert men energie met het hout van de vele houtkanten uit de streek. Het gemeentehuis en enkele woningen in de omgeving worden er sinds kort verwarmd met hakselhout van houtkanten uit de omgeving. Ook op een boerderij in dezelfde gemeente zorgt dit hout voor de warmteproductie. Hier kiest men ervoor om alle hout samen te brengen om het vervolgens te laten hakselen door een loonwerker die er met een hakselaar van 450 pk tegenaan gaat. Ondanks een hakselprijs van 350 euro/ uur lijkt dit voor de initiatiefnemers toch een verantwoorde aanpak. Zij kwamen voor hun installatie uit op een terugverdientijd van 5 jaar! Daarbij moet men er wel rekening mee houden dat er behoorlijk wat subsidiegeld was toegekend voor deze projecten, wat in Vlaanderen minder evident is omdat het verbranden van hout bij ons door sommige beleidsverantwoordelijken als een doodzonde beschouwd wordt. Een moderne verbrandingsinstallatie is in ieder geval steeds nodig om hout te gebruiken als brandstof en die mag best wat geld kosten.

Bomenrijen en het landschap

Ten slotte mag men het effect van agroforestry op het landschap niet onderschat-

1 Deze stofwolven werden veroorzaakt door een relatief lichte bries. Achter de bomenrij was van deze werveling niets meer te merken. 2 Deze windschermen langs de autosnelweg zijn belangrijke windbrekers tegen de sterke winden vanuit de zee. 3 Als de hagen of bomen ouder worden is het belangrijk dat ze regelmatig opgesnoeid worden, om te beletten dat ze het werk op het veld belemmeren. 4 Deze niet-gesnoeide meidoornhagen zijn prachtig in het landschap maar een schrikbeeld voor fruitelers (bacterievuur). 5 De houtvoorraad voor een verbrandingsinstallatie droogt zichzelf uit door de inwendige warmte in de hoop.

ten. Tijdens de studiereis maakten we kennis met enkele prachtige landschappen waar de bomen en hagen een waardevolle bijdrage leverden aan een mooi en afwisselend landschap. Misschien is dat iets waar sommige landbouwers minder belangstelling voor hebben, maar voor Jan-met-de-pet kan een mooi landbouwlandschap wel erg belangrijk zijn. Boeren en tuinders houden er best rekening mee dat een positieve beleving van de open ruimte door de gewone burger ertoe kan bijdragen dat landbouw beter aanvaard wordt als hoofdgebruiker van die open ruimte.

Het is uiteraard interessant als er voor die kleine en grote landschapselementen ook een financiële tegemoetkoming komt

vanuit de gemeenschap, al was het maar om de aanplant en het onderhoud mee te bekostigen, terwijl anderzijds de Franse boeren die met agroforestry bezig zijn ervan overtuigd lijken dat het principe op zich rendabel kan zijn. In Vlaanderen kan een landbouwer 80% van de totale aanplantkosten terugkrijgen (tot zelfs een vergoeding voor het eigen werk). ■

Voor meer informatie kan je terecht op de website www.agroforestryvlaanderen.be.

